

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Янкович Олександр Іванівни
на дисертаційну роботу **Микитейчук Христини Іванівни**
«Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти
Республіки Польща)»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність теми виконаної роботи. Євроінтеграційні освітні прагнення українського суспільства актуалізують потребу у глибокому вивченні досвіду зарубіжних держав, передусім Польщі, зважаючи на географічну близькість двох держав, подібність менталітету, легкість подолання мовного бар'єру. У системі освіти кожної держави особлива увага приділяється дошкільній і початковій, адже вони значною мірою визначають і зумовлюють успіх наступних етапів освіти. Окрім того, представляє інтерес проблема підготовки дитини до школи. Саме у цій сфері є досягнення у дошкільних закладах Республіки Польща (обґрунтовано дидактичний інструментарій, ефективні моделі, методики, методи). Однак процес підготовки дитини до школи в системі дошкільної освіти Польщі до цього часу не став предметом самостійного дослідження. Досвід роботи за зазначеним напрямом потребує системного й повного узагальнення з визначенням перспектив використання позитивних ідей у дошкільній Україні, що й визначило актуальність вибору теми дисертаційного дослідження Микитейчук Х. І.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, яку виконують кафедра педагогіки та методики початкової освіти («Теоретико-методологічні та методичні інновації у професійно-педагогічній підготовці фахівців у контексті вимог входження в міжнародний освітній простір» № 0116U007044) та кафедра педагогіки та психології дошкільної освіти («Тенденції розвитку сучасної дошкільної освіти: імплементація Європейського досвіду у вітчизняну педагогічну практику» № 0116U006150).

Тему дисертації затверджено (протокол № 5 від 26 грудня 2012 р.) та уточнено (протокол № 7 від 21 березня 2018 р.) вченою радою факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертаційна робота має поліаспектний, міждисциплінарний характер наукового дослідження, що потребувало високого методологічного рівня наукового пошуку.

Рецензований огляд основного змісту дисертації зроблено на основі сформульованих завдань, які були чітко виконані дисертанткою у процесі проведеного нею дослідження.

Ступінь обґрунтованості використаних методів. Дисертантка у строгій відповідності до логіки наукового пошуку коректно сформулювала науковий апарат, визначила мету і завдання роботи, використала адекватні методи дослідження, що дало їй можливість досягнути поставлених цілей і реалізувати завдання. Науково пошукові дії Микитейчук Х.І. відповідають теорії і методології наукового дослідження.

Заслуговує на увагу й те, що джерельну базу дослідження становлять нормативно-правові документи, які регулюють дошкільну освіту в Республіці Польща; довідкова література; українські монографічні й періодичні видання, дисертаційні роботи та наукові публікації з проблем підготовки дитини до школи; оригінальні науково-дослідницькі праці польських учених у галузі теорії і практики передшкільної освіти; навчально-методична література; публікації фахової періодики; робоча документація педагогів дошкільних закладів.

Використано фонди наукових бібліотек польських закладів вищої освіти (Педагогічного Університету ім. Комісії Національної Освіти та Ягеллонського Університету (Краків), Університету імені Яна Кохановського в Кельцах), Вищої школи соціальних наук і технологій в Радомі), українських бібліотек (Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича); а також матеріали інформаційних інтернет-ресурсів (веб-сайти Міністерства національної освіти Республіки Польща, громадських організацій, педагогічних спільнот, дошкільних закладів, персональні блоги польських педагогів; он-лайн бібліотеки).

Заслуговує схвальної оцінки аналіз джерел про розвиток дошкільної освіти в Польщі не лише польських науковців, а й українських, порівняльно-педагогічних наукових праць про освітні процеси в Польщі й Україні.

Згідно з визначеними метою і завданнями, у роботі логічно вибудовано структуру наукового пошуку. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Авторкою сформована якісна джерельна база – 333 найменування, з них 260 – польською мовою. Це слугує беззаперечним аргументом інформативності, валідності та доказовості представленої роботи.

До найбільш істотних наукових результатів, особисто одержаних дисертанткою, належать:

– висвітлення теоретичних засад, змісту та методики підготовки дитини до початку навчання читанню і письму, формування математичних компетентностей, підтримки соціально-емоційного розвитку;

- ґрунтовний аналіз наукових досліджень у галузі підготовки дитини до школи в Польщі в хронологічному й предметному вимірах;

- дослідження дидактичних аспектів підготовки дитини до школи в Польщі;

- обґрунтування соціального аспекту підготовки дитини до школи в дискурсі освітніх реформ Польщі (простежено детермінованість актуальності проблеми тенденціями раннього навчання дітей, обов'язковості передшкільної освіти, дискусіями навколо віку початку шкільної освіти);

- систематизація основних дефініцій проблеми та розкриття підходів польських авторів до їх інтерпретації (дошкільна й шкільна зрілість, готовність до школи, інституційна готовність);

- відображення інноваційних підходів до організації педагогічної діагностики на етапі підготовки дитини до школи в Польщі (аргументовано педагогічний діагноз як обов'язок і складову професійної діяльності вчителя дошкільного закладу, систематизовано й охарактеризовано діагностичні методики).

Вагомим результатом є проєктована дисертанткою модель педагогічного процесу підготовки дитини до школи в Республіці Польща.

Робота має вагоме практичне значення. Науково-теоретичні положення дисертації слугують інноваційним доповненням до змісту навчальних курсів, передбачених освітньою програмою підготовки фахівців за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» («Теорія та історія дошкільної педагогіки», «Педагогіка дошкільна», «Дошкільна лінгводидактика», «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень», «Технології галузі дошкільної освіти», «Освітня політика», «Теорія і методика співпраці з родинами», «Наступність закладу дошкільної освіти і початкової школи»).

Дисертантка розробила за результатами дослідження навчально-методичні матеріали для проведення лекційних і семінарських занять, скомпонувала бібліографічний покажчик, розробила методичний посібник із зразками предметних методик підготовки дитини до школи.

Достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем обґрунтованості та повнотою викладу в 11-ти публікаціях, з яких: 2 статті у виданнях, що включені до наукометричних баз даних (з них 1 водночас належить до переліку наукових фахових видань України), 3 статті у виданнях, що належать до переліку наукових фахових видань України, 1 – в іншому виданні України, 5 – апробаційного характеру.

Загальні висновки чіткі, логічно структуровані та відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань; оформлені додатки можуть бути використані у теорії та практиці дошкільної освіти. На нашу думку, одержані в дисертаційному дослідженні результати можна кваліфікувати як

нове вирішення важливого у педагогічній науці завдання на рівні вимог до кандидатської дисертації.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертації та спеціальності, за якою вона подана до захисту.

Визнаючи наукову цінність та позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне висловити певні зауваження та побажання:

1. У першому розділі було б доцільно предствити авторське трактування терміну «підготовка дітей до школи» на основі аналізу дефініцій польських учених. Це б дало змогу відстежити детальніше кожен компонент системи підготовки.

2. Зазначивши, що підготовка дітей до школи – це досягнення фізичної, емоційної, соціальної та розумової зрілості (і на це звертають увагу польські науковці), авторка недостатньо уваги приділила досягненню фізичної. Проте аналіз зміцнення фізичного здоров'я дітей суттєво збагатив би дисертацію, оскільки в Польщі, як і в Україні існують суттєві проблеми зі здоров'ям дітей вже при народженні.

3. На ст. 96 дисертантка цитує польську авторку Г. Красовіч-Купіс, яка зазначає, що когнітивний аспект готовності включає рівень мислення, критичне ставлення до читання текстів. Підготовка дитини до школи – це розвиток мислення, критичного мислення. У польських ЗДО добре представлена медіаосвіта у контексті наступності з початковим навчанням. Але авторка цей аспект підготовки залишила поза увагою.

4. У науковій новизні дисертантка прописала, що в її роботі *подальшого розвитку* набули положення щодо доцільності вивчення конструктивного зарубіжного досвіду дошкільної освіти для модернізації вітчизняної галузі (с. 4 автореферату). Однак навряд чи в когось вникають сумніви щодо такого положення. Натомість вирішення четвертого завдання – актуалізувати ідеї польського досвіду підготовки дітей до школи в умовах модернізації передшкільної освіти України – недостатньо відображено у науковій новизні.

5. У дисертації приділено увагу підготовці дитини до математичної освіти. Водночас, вивчення іноземних мов дошкільниками, незважаючи на істотні здобутки, в авторефераті і дисертації не достатньо відображено.

6. У моделі педагогічного процесу підготовки дитини до школи в Республіці Польща (с. 9 автореферату, с. 83 дисертації) серед сфер освітньої діяльності є фізична, проте серед компонентів готовності фізичної нема.

7. Авторка, описуючи особистий внесок здобувача, не зазначила публікацію, яка у списку публікацій в авторефераті написана під номером 6. Перепелюк І., Микитейчук Х., Олійник Р. Організація інклюзивного освітнього середовища як проблема психолого-педагогічних досліджень. *Молодий вчений*. 2019. № 7.1 (71.1). С. 59-64.

8. Вартують схвалення й практичного застосування прекрасно оформлені додатки дисертації. Однак окремі матеріали представлені мовою оригіналу (польською) без перекладу: від 284 по 262 сторінку; від 267 по 271 сторінку. Додатки представлені на 36 сторінках, з них 27 (75 % обсягу додатків) польською мовою.

Зазначені зауваження, проте, не суттєво не впливають на теоретичну і практичну значущість дослідження та загальну високу позитивну його оцінку загалом.

Отже, рівень виконання дисертанткою визначених для дослідження завдань, вагомість і новизна теоретичних результатів, їхня практична значущість для розвитку дошкільної освіти дає підстави вважати, що дисертаційне дослідження Микитейчук Христини Іванівни «Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща» є завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним та практичним значенням одержаних результатів відповідає положенням пунктів 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, нормативним актам МОН України та паспорта спеціальності, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

О. І. Янкович